

OUDE NEDERLANDSE EENDENRASSEN

In vroegere jaren is in Noord-Holland de eendenfokkerij voor de kleine man waarschijnlijk een belangrijke bron van inkomsten geweest. In het midden van de vorige eeuw gingen al grote kratten met eenden vanuit Noord-Holland naar de Londense markt. Men kende in die tijd ook grote fokbedrijven van eenden in deze provincie. Tot de soorten die er werden gehouden behoorden onder meer de Spreeuwkop- of Noordhollandse Witborsteend, ook wel Waterlandse eend genaamd, en de Krombekeend.

Omdat witborst in feite een kleuraanduiding is en geen ras, wordt in Noord-Holland beweerd, dat men deze Witborsteenden een witte bef en dito slagpennen heeft aangefokt of door selectie heeft vastgelegd om twee redenen. Ten eerste wilde men ze op flinke afstand kunnen onderscheiden van de wilde eenden en ten tweede om de kruisingen met de wilde eenden direct te kunnen onderkennen. De kruislingen waren echter veel minder in eiproduktie en tevens misten ze de witte borstvlak. Zodoende was het niet moeilijk een goede selectie toe te passen. Op het fokstation voor eenden

in Landsmeer, waarvan Van Gink later nog een tijdlang directeur is geweest, wist men

omstreeks 1900 bij een legcontrole al een toomgemiddelde van 175 eieren per dier te behalen, wat voor die tijd als een zeer goed resultaat gold.

Noordhollandse Spreeuwkopeend

De Noordhollandse Spreeuwkopeenden ontleen hun naam aan de kleur van de koppen van de eenden en niet aan die van de koppen van woerden. De eenden hebben namelijk een koptekening, die als de zon erop schijnt, gelijk op de tekening van een spreeuw. De witborsttekening is reeds zeer oud en reeds drie eeuwen bekend. Op een schilderij van Jan Steen in het „Mauritshuis" in Den Haag is een eend te zien met een witborsttekening.

Vroeger kwamen er meerdere types voor onder de Spreeuwkoppen. Zo had men de Marker Spreeuwkop en De Boerenspreeuwkop. Naarmate er meer contact kwam tussen de eendenhouders onderling ging men de dieren kruisen en kreeg men dieren van het middentype. Deze dieren waren in kleur iets donkerder dan de wilde eenden. Vanaf die tijd is de gebruikelijke naam Spreeuwkopeend.

Krombekeenden

De Krombekeend is een variëteit van de Noordhollandse Spreeuwkop. Maar hoe ze aan die kromme snavels zijn gekomen weet niemand. Ik heb het archief van wijlen Van Gink vanaf 1875 daarop nageslagen. Ook heb ik hierover veel met mijn vader gesproken, die een groot deel van zijn leven Krombekeenden heeft gefokt. Mij is echter niet duidelijk hoe de kromme snavel is ontstaan. Wel weet ik dat degenen die Krombekeenden hielden zeer kritisch waren wat de snavel en de kleur betrof. Thuis werden vroeger eenden en woerden aangehouden met de kromste snavels, maar alleen in de donkere wildkleur en met witborsttekening en 3 tot 5 grote witte slagpennen. Ook werden geheel witte dieren gefokt. Deze witte hadden altijd de kromste snavels. Mijn vader hield zich ook streng aan deze kleuren, ondanks dat hij nooit een dier tentoonstelde. Andere kleuren werden niet in de foktoom geplaatst. Men volgde de kleuren van de Noord-Hollandse Spreeuwkop. Hieruit valt feitelijk af te leiden dat beide soorten zeer nauw aan elkaar verwant zijn.

Men heeft wel eens de veronderstelling geuit dat deze eenden door teeltkeuze uit de wilde eenden zijn gefokt. Een dergelijke schedel en snavelvorm komt echter niet zomaar door teeltkeuze of inteelt uit de wilde eend te voorschijn. Dat de

Noord-Hollandse Krombekeend uit de Spreeuwkopeend geboren is vind ik zeer aannemelijk.

Laten we zorgen dat de oudste Nederlandse eendenrassen nu niet verloren gaan en trachten hetgeen onze voorvaderen gecreëerd hebben voor het nageslacht te bewaren en beide soorten zo standaardmatig mogelijk te fokken. De Spreeuwkop- en Krombekeenden kwamen in 1922 voor in de kleuren zwart, blauw, geel, wildkleur en reebruin met witte aftekening. Deze kleuren vonden echter geen erkenning. Ook de kromme snavel is een geheel eigen kenmerk, dat onder praktische eendenfokkers niet veel waardering vond. Ook in de standaard van 1922, die op initiatief van de toenmalige pluimveeteeltconsulent Ir. Van Asperen Vervenne werd opgesteld, is ze niet opgenomen.

Er zijn nog wensen

Het heeft er voor beide rassen al eens veel beroerder uitgezien, daar we ze nu weer wat regelmatig op de tentoonstellingen tegenkomen. Alleen de kleur laat nogal eens te wensen over. Veel dieren met overigens goede eigenschappen hebben namelijk de wildkleur of zijn iets lichter. Als men deze kleur wil blijven fokken en inzenden op een tentoonstelling zal men om teleurstelling te voorkomen deze dieren eerst op NHDB Bondstentoonstelling ter erkenning moeten inzenden. Als de kleur dan erkend is zal dat voorlopig voor vijf jaar gelden. Bij regelmatig exposeren en dat met redelijk resultaat wordt de kleur dan officieel in de standaard opgenomen.

Na enkele jaren zeer soepel met de Noord-Hollandse Spreeuwkoppen en de Krombekken te zijn omgegaan kunnen er nu er wat meer op de tentoonstellingen komen ook hogere eisen aan de kleur worden gesteld.

Zegveld

HANS v.d. ZAAN